

נעים
שבת

נעים שבת הרב בנימין בימיל

שמות וזכור

אם כן בחר התנא בניסוח התמורה הזה – **"מסיני"** ולא אמר **"קיבל תורה מסיני"**?

התשובה היא שמעמד הר סיני לא היה רק שיעור כללי של הקדוש ברוך הוא שבו הוא לימד את עם ישראל את התורה ואת המצוות. זה הייתה חוויה חושית מטלטלת שבה עיניהם הבהירות של עם ישראל ראו מחזות אלוקים. עוד לפני שהמילים "אנוכי ה'" הדהדו בחלל, השטח כבר בער. שבעה רקיעים נפתחו, והמצוות פשוט התקלפה. הדיבורים המוקדמים של "אין עוד מלבדו" הפכו כתאום למשהו שרואים בעיניים. עם ישראל לא למדו שם על האמונה הם פשוט ראו אותה, זאת המשמעות של **"רואים"** את הקולות, "אחא הריאתי לדעת כי ה' הוא האלוהים אין עוד מלבדו!" (בראשית ד, לה).

כשהתנא מדבר על "משה קיבל תורה" הוא אינו מדבר רק על המידע שבתורה – על ההפרקים והספרים, על סימנים וסמלים, אלא גם על החוויה הנפשית. על הדרגה הגבוהה של המוסר, אותה אכן קיבלו "מסיני" – מהמעמד האדיר של הר סיני!

אור האמונה הגדול הזה מילא את כל ישות האדם: מהמחשבה שבין מושגים חדשים, דרך הלב שהתמלא ברגשות קודש; לא עוד ספקות, אלא ודאות חושית. ועוד לאיברים הגשמיים ביותר, אלו שבדרך כלל מושכים לסיפוקים מיידיים, שאף הם השתעבדו למציאות הזו.

דוד המלך מגדיר זאת: **"כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך"** (תהילים לו). לא רק הפה אומר, אלא העצמות עצמן ואומות דרגה זו נקראות: **"אמונת האבירים"**. כולנו חזקים באמונת השכל, אך לעיתים אנו דומים לאדם שיועד שהעיון מיקד אך ממשיך לעשן. הוא יודע שהסוכרים לא בריאים והוא ממשיך לחפש את הגלילות ואת המוסים. הידיעה נשארת בקומה העליונה ולא יורדת לכלי המעשה. "אמונת האבירים" היא המצב שבו הגוף "מכין" את האמת האלוהית כפי שהעין נשענת במינה מהו צבע אדום.

חז"ל מתארים שהתורה ניתנה "באימה וביראה", ברתת וביעור. זה אינו תיאור מטאפורי של פחד, זה תיאור פיזיולוגי. עם ישראל רעד פיזית. האמונה הייתה כל כך חזקה, שהגוף פשוט לא הצליח להכיל את הורם החשמלי הזה עד שפירחה נשמתם. עם אמונה כזו האדם לא רק "יודע" שיש אלוהים, אלא שהגוף שלו חי את זה: הרגליים לא מוסיכות אותו למקום של עבירה, כל "מרגישות" שהן לא המקום שלהן. הידיים חשות "זרות" בממון שאינו שלהן.

כד פירש בספרים הנאמר בעקידת יצחק **"וישלח אברהם את ידיו ויקח את המאכלת לשחות את בנו"**, ליאורה ש יאן מילמן מיתוות, הרי ברור שהמאכלת לוקחים ביד. אלא שמתוך שרצון ה' באמת לא היה בשחיתות בנו: "אף אני לא אמתית אלא **והנעלה** לעולה" (ויש"י). ידו של אברהם, שהייתה חזרה ב"אמונת אבירים", פשוט לא נשמעה לו, והוא נדש להתאבק מיתד כי דשלחל.

אמור מעתה: "סיני" אינו רק מיקום גאוגרפי אלא קוד לדוגמת אמונה החיה בתוך האבירים. ותעה נחזור אל פרשתנו: כמו המצוות, אין עוד אחת שדורשת מהידי אמונה בצורה כל מוחשית ובדרגה הגבוהה של אמונת האבירים, כמו מצוות שמעית. השמיעה היא מבחן

נוסף ונשאל: למצוות שמעית קרקעות יש "מעמד על" בתוך מערכת המצוות. היא נחשבת "מצוות מפתח". הדבר בולט בפרשת ה'תוכחה' שבפרשת בחוקותי, שם אחרי רשימה ארוכה ומצמרת של ענינים וייסורים, התורה מצביעה על הסיבה המדינית: "אז תצא הארץ את שבכותיה... את אשר לא שבתה בשבתותיכם" (ויקרא כ, לו). מתוך כל העונות הכלליות, התורה שולפת דווקא את מצוות השמיעה ומצביעה עליה כגורם לגלות. גם חז"ל

שביבי אמונה הרב אהרון בייפוס

בכל שנה ושנה, אנו חווים תקופת אבילות ארוכה שלא פוסקת, ונשמרת דורו דורות - הצער על הסתלקותם של רבי עקיבא.

מה עוד, שהטרגדיה העצומה נראית כעובש של מידת, לא מצאנו עונש מוות, כשלא נוהגין כבוד זה בזה? ובפרט, לא ליצור צעום כ"כ, בפרק זמן קצר כ"כ.

המשילו משל, טבעו של עולם, טעות של פועל זוטר הטועה במלאכת הביחס הדעת, עשוי להתכנס בהפסד כספי מינימלי, אולם ככל שהסחורה יקרה יותר, יגדל הנזק.

אך, כשרופא מנתח טועה, ההשלכות עלולות להיות אסון של ממש...

תלמידי ר"ע. מנחילי התורה לזדורות. סטיה קלה שלחמה, ההשלכות כבדות משקל!

בכל שנה ושנה, מזכירים לנו מחדש, ודווקא בימי ההכנה לקבלת התורה.

אכן "כל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנו", מפני שכל טעות, היא משמעותית הרבה יותר!

במסכת אבות (א, ה), מצביים את השמיטה בשורה אחת עם העבירות הממורות ביותר: "לזאת באה לעולם על עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים – ושמיעת הארץ". מה הסיוע כאן? מה הוכח את השביתה החקלאית הזו למצווה כל כך קריטית?

כדי להבין באמת מה קורה כאן, מציע מורי ורבי בנתיבות קדש לחזור ורגע על מילים המפתחות את מסכת אבות: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע", שכללה הלשונות מתבקשים: ממי בדיוק קיבל משה את התורה? מההרגל מהסלעים? הרי ברור שהוא קיבל אותה מהקב"ה! מדוע

נקרא לו ר' טוביה. הוא היה עני מרוד, מאלו שהמלך הפנה להם עורף. צעד בדרכים המאובקות, בגדיהם והוויים ובולויים והרעב כרסם בו רחם, הזכיר לו בכל רגע את דלותו. בדרכו שמע שמעות על דמות אגדיה, "הגביר" של העיירה הסמוכה, אדם שביתו אינו סתם מבנה מפואר, אלא ארמון של חסד יהודי צורף. "אצל הגביר אין שאלות", אמרו לו יודעי דבר, "הדלות תמיד פתוחות לרווחה".

התיאורים נשמעו כמו חלום: כל עניי העיר ועובדי הדרכים מתקבלים עם בברכה ובמאור פנים. מצד אחד ניצב בר בשרי עשיר – נחתי בקר משובחים שמתבשלים ברוטב יין, כשינחויות הצלי ממלאים את החלל. מצד שני, בר חלבי ויקרתי – מגשי בטיבנות בוטיק, מאפים פריכים והזובים שיצאו מהתנור וקינוחי קצפת שנראים כמו יצירות אמנות. והכל – "חינם אין כסף". אין קופה בכניסה, אין שחבון המושג כסוף הסעודה ואין טיפ למלצרים. והמוטל של בעל הבית פשוט: "חטוף ואכול! חטוף ושתה!"

אך ר' טוביה, בטעות של עייפות מצטברת, נצטר עלת אחת קודם. בבית של השכן, השכן הזה, רע מעללים עם לב של אבן, זיהה בטוביה המורעב הזדמנות כי לניצול ציני. "אוכלי" הוא שאל בחיוך עקום, "בבואי". שאל שפע של מטעמים שאתה אפילו לא חלמת עליהם, רק לפני שתחשיבי לסעוד אשמך אם תוכל לעזור לי במעט בעבודת הבית".

הוא דחף לידיו של טוביה דלי ומגב והורה לו להתחיל בשטיפה יסודית של כל הקומה הראשונה. לאחר מכן הגמיש עליו ערמות של כלים מלוכלכים כבדו שדרשו קרצוף עז להסרת השומן, ולקינוח הורה לו להוציא את האשפה ולשטוף את החצר הגדולה. טוביה עבד שעות ארוכות. הוא היע, רגע נשבר מהמלך, קרצף ושפשף על כלות כוחותיו. כסוף היום, כשהוא בא, מתנשף ומוחש, לבקש את המנה המובטחת, השכן פשוט פותח את החלון, מצביע על הבית המפואר של הגביר הסמוך ואומר: "נו, עבדת יפה. עקשני בבואי מגיע רק לאכול כמו שצריך. ובכן, שג נע לבית הסמוך... עלה במדרגות, פתח את הדלת ואכול כאוות נפשך".

במשל הזה, אמור רבי זושא מאניפול, מקופל כל סיפור ההשתדלות שלנו בעולם הזה. אמתו לעיתים קרובות בנחשים שהעבודה הקשה, הקרצוף והעמל, הם אלו שמביאים לנו את הלחם. אך האמת המרה והמתוקה כאחד היא שאנחנו רק "שומעים כלים" אצל הגביר. האוכל עצמו? הוא בכלל מגיע מהגביר, מריבוננו של עולם, ללא קשר ישיר ללכות הקרצפים והמאבק שהשקענו.

בחתימת פרשתנו מוזכרת לנו התורה שנתנה עדיין "הר סיני", ומיד נעלה שאלת חז"ל המפורסמת: "מה ענין שמיעה אצל הר סיני?", הלא כל חומש ויקרא נאמר למרגלות ההר, ומדוע רק כאן מצאה התורה לנכון לצייין זאת במפורש? רש"י משיב בשם התורה כהנים שהדבר בא ללמדנו שכשם ששמיעה נאמרה כללית, פרטותיה ודקדוקיה סמיני, כך כל המצוות נולדו מאמור על קדושת הר סיני. אך השאלה נותרה בעינה: אם כל המצוות נובטו סיני, למה נבחרו הדיוק השמיעה לשמש כביניין אבי לכל התורה כולה? (ועיין ברש"י שמתקשה בכך ונטסה קצת להמקית את הדברים)

2 |

תרגיל...

בשומעכם את המילה **עונש** אילו מחשבות אסוציאטיביות מתעוררות עם שמיעת המילה?

סביר להניח שההקשרים המחשבתיים יהיו אודות: **כעס, אשמה, נקמה, חטא, הרעה, כוחנות, גנבול, עליונות...**

עליו לדעת שבנוסף להקשרים הנ"ל שהם בעלי קונוטציה שלילית, ניתן למצוא גם הקשרים חיוביים כדוגמת: **למידה, השלכה, תוצאה, מידה כנגד מידה, ליקות אחריות, חופש בחירה...**

הבנת הייחוס החיובי למשמעות העונש היא חשובה וקריטית בתהליך התפתחות האישית של האדם.

במקרים בהם אדם רוצה לשפר את ביצועיו ולהתנהגותו ולסגל לעצמו הרגלים ויממנויות חדשות כמעט שאין הדבר ניתן ללא הסיוע של מערכת אכיפה ועונש על מעשים.

ההקשר השלילי של המילה עונש המדבר אודות ההרתעה יכול אומנם למנוע מהאדם לנסות ברכבו במהירות מופרזת ועל פי החוק, אבל אינו מאמץ את האדם להתנהג באופן חוקי ונכון. המבחן אם אדם למד מהנה ניצד עליו להנהג בבטחה יהיה, במקרים בהם אין שוטור בסביבה, האם יישמר על החוק ולא יפרצו בהנהיגה. זה נכון בדוגמת הנהיגה בבטחה ובכל התנהגות נאותה ומוסרית שברצונו לחנכו.

אבל, כאשר העונש ניתן כתוצאה למעשים של האדם ולא כתגובה נקם וכעס על העוון, מתרחשת למידה. חופש הבחירה מאפשר לך לעשות את העוול על דרך

אבל, יחד עם הזכויות מגיעים גם החובות של ליקות אחריות על תוצאות המעשים. על מנת שתהיה ללידה, העונש שיתן צורך להיות במידה כנגד מידה, כך ניתן ללמוד את הקשר שבין סיבה ותוצאה.

פרשת בחקותי פותחת בהכרזת מנגנון השכר ועונש הקיים בעולם: **"אם-הקחתי, תלכו ואת-מצותי תשמרו, ונשיטתם אתם ונתתי גשמיכם, בעתם; ונתנה הארץ יבולה, ועץ השדה יתן פריו..."**

"ואם-בחקתי תמאסו, ואם את-מספתי תגעל נפשכם, בלחתי עשות את-כל-מצותי, ואת-בריתי. אך-אני אעשה זאת לכם, והפקדתי עליכם בקלה את-השחפת ואת-הקדחת, מלכות עינים, ומדבית נפש; וזרעם לרין זרעם, ואכלוהם אביהם..."

בהבנה פשוטה ניתן להבין כי ההבטחות שניתנו בעד הציות לצו האלוהי היום מגמולים על העמידה בציונות האל-א ואילו העונשים במקרה האדם בחר לא לעשותם כתגובה נקם רסגנית חשבונית.

על הבנה זו כתב הנצי"ב בחיבורו העמק דבר עה"ת פרשת בחקותי ודל: **"...הכונה דיש לדעת שכר ועונש כל המצות אינם כגדול שכן שחלוי בדעתו ורצונו בכל שעו לעשות כמו שלבו חפץ אלא כדבר הרואה המזהיר את האדם ממאכלים אלו שיקוץ ויהי הדבר יתלך ברצונו אלא מודעי מה שנעשה בבריאת הטבע. וכן המצות והעבירות, מה נוסדו המהויר ית' שיהא שכר ועונש חלוי בקיומן ובבטולן. וכדאיית ברבר ר"פ ראש משעה שהקב"ה אמר ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקלה. שוב**

אינלא רברבא | מה אוכלים בשביעי

השי"ת בבטחון גמור ולא ישאלו מה נאכל, יתברך האוכל במעיהם ולא יצטרכו להתעסק עם ריבוי תבואה שימריה לל שנים. אבל קטני האמונה שישאלו ויתמהו, בשאלתם קלקלו את הברכה של השפע שיהיה ממילא ויצטרכו לזכרה מיוחדת של עונש אוכל לרש.

ואמרו בזה שהינינו יהי חסדך כאשר יחלנו לך, כפי חזקת אמונתו כך יהיה החסד של השי"ת איתו.

בשצק קפץ: מסוקי הברכות הן **שירה**, מקביל **לעשרת הברכות** הגדולות שבצק יצא את עיקב: **"ויתן לך האלקים"**.

דמיון נוסף בין שתי הברכות הוא שבשניהם נזכרות שתי אותיות – האות 'ס' והאות 'ף'. ס' מפי הקשר שלה עם המלה "שק" שמתחילת באות 'ס' (ס' וישן) שמאלית מתחילתו), והאות 'ף' מוכרת לשלילה בחיבות שלילית כגון: **אף, נגף, שפץ, קפץ, וזע**.

וכתוב בספר חסידים: **"לפי שאות ה' מצויה בשמן של מלאכי חבלה, כגון אף וזע שפץ קפץ נגף אף רשף, לפיכך את תמצא 'ף' בשום פילה", כלומר בשמיר ששן בא אות זו, בין בחול ובין בשבת מלבד תפלת מוסף, שבזה הברכה יש את האות 'ף' ואת **מוסף** יום... הזה נעשה ונקריב לפיכך, ולכן לא נמנעים מלהזכיר מלה נוספת שיש בהן אות זו.**

ביסוד הרוחני: נאמר שבם בברכה"ן אין את האות 'ף', לדיעונו "שאין מלאך **אף שפץ קפץ אף שולט** בסעודה במקום שמברכין ברכת המזון בכוונה.

חוק חזק ומתוקן: מן בעל אגן ישראל ז"ע נהג לומר עם הצובי חזק וכו' וגם שעלה לתורה בשביעי (וכפי שאכן בירד...): **"אל תחלו אף אכזבה שהעולה את יאמר. אחרת חלוקה הסקס, וגם שמכריזו לו. ואמר הררי"ז"ל שמתנוסח ונתחלף הנהגה של אומרים א"ז לעולה אלא לכבוד התורה וממילא אינו הסקס."**

סימן: בחר בהר "חט"ל". ויש חוששים שהסימן הוא אחוזה אפשר לפרש את ב' הסימנים בענין אחד שמורה

אין הקב"ה עושה כלום אלא המצות עושות שלהן והעבירות עושות שלהן שנאמר **מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. והרי זה כמו שכר ועונש של הרופא שאין הרופא מעניש כלל בדיעתו שעבר האדם על אזהרתו אלא נענש עצמו. ויאלו לעונש של המלך שאין העונש בא אלא בדיעה ופועלת המעניש..."**

לדברי הנצי"ב מנגנון השכר והעונש שנקבע בעולם אינם נתונים לדעתו השרירותית של ה"מלך" בהתאם לרמת אכזבתו, תסכולו מאי הציות או שמחתו ואושרו בעקבות הציות, אלא מדובר ביצירה שלמה של מנגנון הפועל בעולם המבטיח שלכל מעשה יש תוצאה (השלכה). מנגנון זה נחקק בחוקי הטבע ופועל בשיתות מידה כנגד מידה.

שכר ועונש מהטעם לאלפינו בינה והבנה בכוחם של המעשים ורצונות החיים. התפתחות האדם ושיפור המעשים מושתת על ההבנה של מעשה יש תוצאה ועליך לשים לב למהות המעשים וטובים. לאור האמור הדרך הישרה שילך בה האדם במהלך חייו יהיה כפי ששובב במסכתא אבות (א:ב): **"רבי אמר: איזוהי דרך? שיהי שבו לו האדם... והיו מחשב הפסד מזה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה..."**

הדרך הישרה והנכונה לחיות את החיים היא שיחשוב האדם על תוצאות מעשיו ועמידה איתנה מול פיתוי ה"כחן ועכשיו" ולכן עליו להישמר **"מן יהיה דבר עם לבבך בארץ לאמר שכר גדול יש בעשות העבירה היות אורחיה בה כמה הנהג והנאה גדולה יהיה לי ואין לא אעשה אותה. השמר לך ותחשבו את אשר תפסיד עליה באחרית הימים והוא כפלי כפלים מאותו שתרית עתה..."** (רבינו יונה אבות ב:א:).

על הנחלת עבדים כמו שכתוב בפרשה והתנחלתם אתם אתם בני ישראל איש באחיו לא תרדו בו בכור (ח:טו). וחסיל הוא אחד מבי עבדי שלמה שקיבלים גיורים (טו:א:ב). וזו דבר הוא שבעדא לא בספקו זו ויש זו מסוקים בפרשה (ט:טו) נראה שבעל המסורה היה לפני שחלקו את ה"ך" לפרקים ופסוקים מ"מ הרמז נאה.

סימן בחקותי "ע"א: בשמאל נכתב עז חסר ו זה עוזא שה' כרץ בו כשהעביר את הארון. הקשר לפרשה בפסושת שרונים להראות חומרת דיני שמים. ובעמק הרי איתא בסטה (ח:א). שדוד נענש במעשה עוזא כיוון שקרא לדברי עזר ומזירת, ורגילים לפרש בזה מאחר לוא החשיב מספיק את עול התורה של קשים לקנותם ולעכל נענש. הרי שענין מעשה עוזא חשיבות עמל התורה וזה ריש בחקותי שחיה עמלים בתורה.

סימן כל מסוקי ויקרא נ"ט"ז, ממסמין הקטנות. אכן כל עבודת הקרבנות לריח ניחוח. והחששון הוא שמנוה מאות ממישים ושותע י"ז סופית הגימטריא שלה ששונה מאות מלא הכלל שאותיות הופיות כמנפץ" שלמילות עז אלף וכפי שהארכנו ברש שנת תש"פ (משה, וזכריה) שיש לכתוב תש"פ ולא תש"ף מהר"ט.

א"צ: הסבא קדישא מהרש"א אלפנדי זצוק"ל. נלביע בשנת תרצ"ג, וי"א שולד בשנת תקע"ה ולפי"ה היה בן קט"ו בשפיריו, וי"א שולד בתקצ"ג וגם לפי"ה היה בן בא יבנה, ואפ"כ לא נס ליחו לזמן הכהה עינו עד יום מותו והיה בן תשנ"ה. בליל פטירתו עוד כחל תשובה הלכתית שחיה אחת מתאבלותי הארוכות. וזכתי לגדול בשכונת מגוריו ולראות קונים שחז באור פניו, הרחוב בו היה רב קריו עד שמו (לי"ע אם קראת רחוב ע"ש שמועלה) היה קצור לחלל, כשפתחו את הרבנות הראשית באת מבנה כבדא כל"ב וד"ל כ"י עכשיו הצנינו בחורים בקונים אח"כ ימאסו הם ויכניסו במקומם רבנים שחורין זקן ואח"כ מספיר זקן אח"כ גלחיו זקן וכד' לכן עליכם לזכור כי חורבן תורה ויהדות באר"ה מתחיל מכא ואח"כ עתידים ליתן את דרין לשמי"ם וכי.

